

NEDERLANDS

VOICEE OVER

BOUNDEFANTEN

Met kunstwerken van:

Basel Abbas en Ruanne Abou-Rhame

Lawrence Abu Hamdan

Yusra Abo Kaf

Effi & Amir

Shilpa Gupta

Domenico Mangano & Marieke van Rooy

Amir Yatziv

Katarina Zdjelar

Coverbeeld: Effi & Amir, *Places of Articulation: Five Obstructions* (video still), mixed media, 2020
Courtesy de kunstenaars

Links: Domenico Mangano & Marieke van Rooy, *Coral Graft*, *Mental Reef*, reeks van zes beeldhouwwerken, email op keramiek, 2019. Uit *The Dilution Project*.

Foto: Giorgio Benni. Courtesy de kunstenaars en MAGAZZINO Gallery, Rome

De tentoonstelling *Voice Over* geeft gehoor aan verbannen stemmen die weerklinken in kunstwerken van over de hele wereld. Poëtische sculpturen, video-essays en documentaires verkennen de politieke macht en de mogelijkheden van de menselijke stem.

De laatste jaren komen wereldwijd extreme uitingen van nationalisme, vreemdelingenhaat en isolationisme op, waardoor een groeiend aantal individuen en gemeenschappen niet wordt gehoord. Sommige stemmen beweren voor andere te spreken en laten daarmee geen ruimte voor meerstemmigheid. *Voice Over* gaat over een minder zichtbare vorm van ballingschap: niet opgelegd om mensen fysiek te kunnen controleren, maar om ze de mond te snoeren.

Beperkingen van bewegingsvrijheid gaan vaak hand in hand met beperkingen van vrijheid van meningsuiting. De deelnemende kunstenaars verkennen de mogelijkheden om te protesteren tegen deze vormen van geweld en uitsluiting. Ze onderzoeken het vermogen van de menselijke stem om grenzen te doorbreken en vooroordelen weg te nemen.

De tentoonstelling gaat ook in op de rol van technologie en de media in het creëren en weergeven van geweld. Werd het internet

bij de opkomst nog gezien als een mogelijke utopische verzetsplek zonder grenzen, zijn het juist de heersende machten die het nu als een podium gebruiken voor nieuwe vormen van machtsmisbruik en propaganda. Tegenwoordig worden algoritmes ingezet als instrument om vooroordelen mee te versterken, vijanden aan te wijzen en andere geluiden dan de mainstream verhalen te verbergen. De kunstwerken tonen dit globale systeem van categoriseren en grenzen, wat in strijd is met het altijd veranderende en hybride karakter van de menselijke identiteit. Terwijl sommige kunstwerken deze onderwerpen heel direct onderzoeken, richten andere kunstwerken zich op de bijwerkingen ervan en tonen de kracht van fysieke aanwezigheid en intieme ontmoetingen.

De kunstenaars maken ook gebruik van poëzie als een krachtig instrument om met behulp van de menselijke stem de commanderende en controlerende macht van de blik te doorbreken. In zijn boek *Lexicon of the Mouth*¹ beschreef theoreticus Brendan LaBelle de mond als de plek waar men zichzelf schept als subject, aangezien deze zo wezenlijk verbonden is met zowel taal als het lichaam.

1 Brandon LaBelle, *Lexicon of the Mouth: Poetics and Politics of Voice and the Oral Imaginary*, Bloomsbury Press, 2014.

Hier vindt een voortdurende strijd plaats tussen de kracht van objectivering en het verlangen naar subjectiviteit. De werken in *Voice Over* richten zich op dit spanningsveld, ze openbaren de daden waarmee het zwijgen wordt opgelegd en proberen die tegelijkertijd te ondermijnen.

De kunstenaars in *Voice Over* kijken naar hun eigen rol als politieke actoren. Ze vragen zich af of zij een stem kunnen geven aan degenen die monddood worden gemaakt en tevens kunnen laten zien hoe moeilijk het is om een ander te vertegenwoordigen. Ze onderzoeken het gebied tussen spreken en tot zwijgen brengen; wie geeft wie een stem? Hoe kunnen we echt luisteren, en is dat genoeg?

1. Shilpa Gupta

Deze twee werken van Shilpa Gupta maken deel uit van een uitgebreid project waarin ze reflecteert op de surveillancesystemen die stemmen en lichamen binnendringen, controleren en uitsluiten. Ze onderzoekt voorvallen in heden en verleden (teruggaand tot de achtste eeuw) waarin dichters door regimes gevangen zijn gezet vanwege hun woorden. Het heeft geleid tot meerdere werken waaronder *For, In Your Tongue, I Cannot Fit*: een geluidsinstallatie op locatie met honderd speakers, microfoons en geprinte gedichten (2017-2018) waar de bezoekers tussen de voorgelezen gedichten door konden lopen, die tot leven werden gebracht door een meertalig koor.

In *Words Come From Ears* wisselen de poëtische woorden van de kunstenaar elkaar continu af op een klapperbord, alsof ze is gestrand in een onbestemd niemandsland: “Do we need a permit to breathe, eat, speak, think, dream?” *A Liquid, the Mouth Froze* is een bronzen afgietsel van een mondholte. Bevroren in de tijd is deze niet in staat tot spreken.

Shilpa Gupta, *Words Come from Ears*, split-flap display, 2018
Foto: Pat Verbruggen. Courtesy de kunstenaar en Galleria Continua

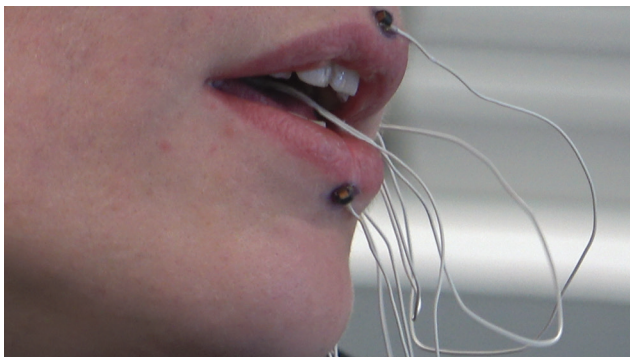
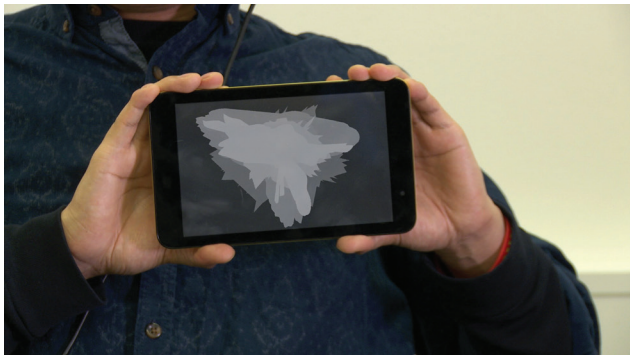

Shilpa Gupta, *A Liquid, the Mouth Froze*, bronzen afgietsel van open mond, geëtste bronzen plaat, 17.5x11x18.5 cm, 2018
Foto: Pat Verbruggen. Courtesy de kunstenaar en Galleria Continua

Shilpa Gupta werd in 1976 geboren in India en woont en werkt in Mumbai. Ze richt zich in haar werk op dialogen tussen gebieden en talen, tussen individuen en het collectief, tussen intimiteit en openbaarheid, en tussen tekens en analogieën.

2. Effi & Amir

Effi en Amir,
*Places of
Articulation: Five
Obstructions*
(video stills),
mixed media,
2020
Courtesy de
kunstenaars

Daarna bezetten de Gileadieten de oversteekplaatsen van de Jordaan om de Efraïmieten de terugtocht te beletten. Wanneer een Efraïmiet die wilde vluchten vroeg of hij de rivier mocht oversteken, vroegen ze hem: 'Kom jij uit Efraïm?' Dat ontkende hij natuurlijk, maar dan vroegen ze: 'Zeg eens "sjibbolet"!'. Als hij dan 'sibbolet' zei, en het woord dus niet goed uitsprak, grepen ze hem en doodden ze hem ter plekke. Op die dag sneuvelden al met al tweeënveertigduizend Efraïmieten.²

Het werk *Five Obstructions* neemt de kijker mee op een reis over diverse grenzen, van Irak en Tibet naar Noord-Ierland, Groot-Brittannië, Duitsland en Nederland. Maar wat in feite wordt verkend zijn veel diepgaandere begrenzingsen: de onzichtbare grenzen van onze mondholte, die bepaalt welke geluiden we kunnen voortbrengen en welke woorden we kunnen uitspreken.

Op verschillende gebieden – sonische, anatomische en politieke – onderzoekt het werk de hedendaagse versie van de sjibbolet, een term die we kennen uit een Bijbelverhaal en die tegenwoordig in asielpcedures in Europa wordt gebruikt in taaltesten om vast te stellen tot welke groep iemand behoort.

Het werk verkent het vermogen van de stem en de rol van de mond: een soort persoonlijke, mobiele controlepost. Die controleposten worden zichtbaar gemaakt met verschillende beeldvormende technieken en visualisaties van het spraakkanaal. Het werk bevraagt de grenzen van identificatie en definities en legt onscherpe lijnen en schemerzones bloot.

Effi en Amir, respectievelijk geboren in Ramat Gan, Israël in 1971 en in Haifa, Israël in 1969 zijn beeldend kunstenaars gevestigd in Brussel. Ze werken sinds 1999 samen en maken gebruik van video, performance en participatieve strategieën. Ze richten zich vaak op de constructie van collectieve en symbolische identiteiten.

Met de steun van: VAF - Vlaams Audiovisueel Fonds, CBA - Centre de l'Audiovisuel in Brussel, Ostrovsky Family Fund, Beursschouwburg, Brussel, Artport, Tel Aviv, en de medewerking van: Institut de Recherche en Sciences et Technologies du Langage, Université de Mons, Department of Phonetics, University of Trier, Prof. Peter L. Patrick (University of Essex), School of Mechanical & Materials Engineering, University College Dublin.

3. Basel Abbas en Ruanne Abou-Rhame

Vervormde stemmen zingen een lied, waarin de metalige klanken doen denken aan de haperingen in een synth-popliedje of lijken op een geautomatiseerd gebed. Personages met schokkerige, repetitieve lichaamsbewegingen verschijnen en verdwijnen. Op de achtergrond zijn beelden te zien van de Israëlische Muur en andere ingrepen waarmee de Israëlische bezettingsmacht het landschap heeft aangetast.

Fragmenten uit de tekst *After the Last Sky* van Edward Said komen ook in beeld. Said schreef deze persoonlijke en poëtische tekst in 1986 over Palestijnse vluchtelingen. De kunstenaars Abbas en Abou-Rhame hergebruiken deze tekst om te reflecteren op wat het tegenwoordig betekent om tot 'illegaal' persoon, lichaam of wezen bestempeld te worden.

Basel Abbas and Ruanne Abou-Rhame, *At those terrifying frontiers where the existence and disappearance of people fade into each other* (video still), enkelkanaals video, stereo, 8'06", 2017. Courtesy de kunstenaars

De tekst begint met de woorden: “We have experienced much that has not been recorded. Many of us have been killed, scared, silenced, without a trace. And the images used to represent us, only diminish our reality more.”

De figuren in de video zijn avatars van mensen die deelnamen aan de Grote Mars van de Terugkeer; de demonstraties die van maart 2018 tot december 2019 elke vrijdag plaatsvonden aan de grens van de Gazastrook. De Mars was een betoging voor het recht van de Palestijnse vluchtelingen om terug te keren naar Palestina en tegen het geweld en de aanhoudende belegering van Gaza door Israël sinds 2006.

De avatars zijn virtueel geanimeerde personages gemaakt van op het internet gevonden filmfoto's. De software vult de missende informatie van de originele beelden in met littekens, haperingen en onvoltooide gelaatskenmerken. De onmogelijkheid om persoonlijk trauma te registreren wordt zo een poging tot het creëren van een soort voortvluchtige, futuristische collectieve stem.

Basel Abbas en Ruanne Abou-Rahme werden respectievelijk geboren in Nicosia op Cyprus en in Boston (VS), beiden in 1983. Ze wonen en werken in Ramallah en New York. Hun werk bevindt zich op het snijvlak van het performatieve waarbij het creëren van een ervaring centraal staat gecombineerd met politieke beelden, het lichaam en de virtuele wereld. Ze resamplen het verleden en verbeelden een heden dat niet gebonden is aan een koloniaal en kapitalistisch narratief.

4. Amir Yatziv

Een virtuele boot zinkt in virtueel water, waarbij de live-feed van de wisselkoers van de bitcoin vs. de Amerikaanse dollar de kolkende zee aanstuurt. De voice-over komt uit 'White Wilderness', een Disney-natuurdocumentaire uit 1958 over het leven rondom de poolcirkel. Deze film, die een Oscar won voor beste documentaire, bevat een bekende scène waarin rondtrekkende lemmingen in grote aantallen van een klif in de oceaan springen, hun dood tegemoet. Jaren later bleek dat het tafereel in scène was gezet en dat de lemmingen niet migreerden en suïcidaal waren, maar door het productieteam van de film over de rand werden gejaagd voor een dramatisch effect.

De combinatie van de voice-over met het beeld van de boot in zijn live-simulatie, beïnvloed door willekeurige politieke en economische gebieden, verwijst naar de manipulatie van de media – wat tegenwoordig 'fake nieuws' wordt genoemd – en de rol daarvan in het vaststellen van machtsverhoudingen. Tevens is het beeld van een zinkend bootje het symbool geworden van de huidige vluchtelingen crisis. Zo verwijst de film naar de onverminderde rol van diegenen die de wereld beheersen en sturen met terreur en geweld.

Amir Yatziv, geboren in 1972, is filmmaker en beeldend kunstenaar en woont in Tel Aviv, Israël. Yatziv is geïnteresseerd in verhalen uit het verleden en hun interpretatie in het heden. In zijn werk creëert hij een sfeer van vervreemding, die wijst op de onmogelijkheid van één coherente historische waarheid. Met dank aan Gilad Reich voor zijn aandeel in deze tekst.

BTC/USD 8413.65 ▲

Amir Yatziv, *It's like being lost in a hall of mirrors* (live simulation, digital animation), 2020

Tentoonstelling begint hier

Shilpa Gupta

Effi & Amir

Basel Abbas en
Ruanne Abou-Rhame

Amir Yatziv

Yusra Abo Kaf

Lawrence Abu Hamdan

Katarina Zdjelar

Domenico Mangano &
Marieke van Rooy

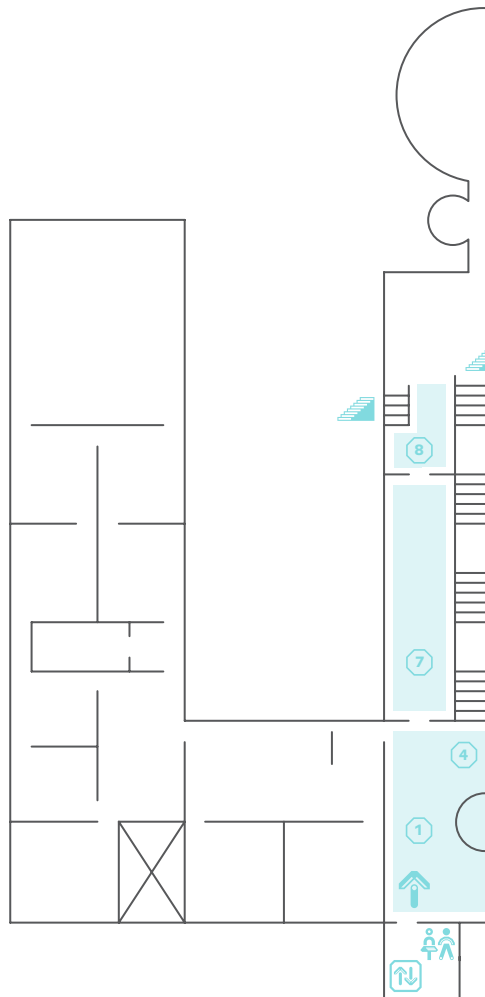
Lift naar andere verdiepingen

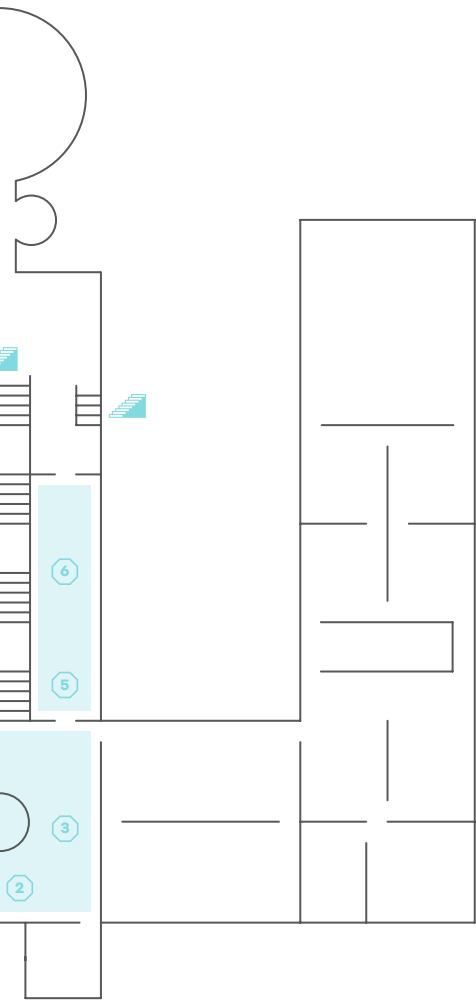

Trap naar andere verdiepingen

Toiletten

5. Yusra Abo Kaf

*Oh Nasser, I'll abduct you
We'll run east and cross the border to Jordan*

*Oh mother, time is lingering
From Egypt, goods are coming*

*Oh Nasser, oh my cousin
They beat me up, my blood is spilling*

*Oh lightning, fill up the skies
Oh Nasser, you water my thirst*

*Resting by the camel's beauty
Nasser told me he was lonely*

*I have sent him to be protected by the patron
Mother, I don't want any other*

Yusra Abo Kaf werkte een paar jaar geleden aan een grote documentaire, destijds als student film aan Sapir Academic College in Israël. Ze wilde daarin het verhaal vertellen van bedoeïense vrouwen uit haar dorp en elders in de Israëlische Negevwoestijn die verdwenen en dood werden teruggevonden. Naar verluidt zijn ze omgekomen door geweld van mannen uit hun eigen familie. Het is iets waarover in de bedoeïenengemeenschappen liever niet wordt gepraat uit angst voor wraak, waardoor veel van deze misdaden onopgelost blijven. Maar tegenover Abo Kaf durfden sommige vrouwen zich wel open te stellen. Hierop ontving Abo Kaf doodsbedreigingen en moest onderduiken. Ze verliet de filmacademie en ging kunst studeren.

In *Silence* zingt een koor van bedoeïense vrouwen een lied over liefde en angst in een boomgaard in de woestijn, een plek waar veel vrouwen zijn verdwenen. Dit oude lied is een versie van een nog ouder liefdeslied dat door bedoeïense vrouwen op bruiloften werd gezongen. Door de jaren heen is het oude gedicht hier en daar veranderd doordat

de vrouwen strofen hebben ingevoegd over het geweld waaronder ze te lijden hebben. Het is hun eigen, subversieve traditie geworden, die van generatie op generatie wordt overgedragen. Ze zingen het lied tijdens bruiloften alleen in de vrouwentent, maar het is bedoeld voor de oren van de mannen in de naburige tent. In de video begeleiden de vrouwen zichzelf ritmisch op de spullen die worden gebruikt om koffie te maken, en vervaardigen ze hun beeltenissen met aarde met dezelfde gebaren als waarmee ze brood maken. Ze uiten hun vrijheid met hun stemmen en hun lichamen.

Yusra Abo Kaf, *Silence* (video still), enkelkanaalsvideo, 2'55", 2019

Yusra Abo Kaf werd in 1983 geboren in het dorp Um Batin in Israël, waar ze ook woont en werkt. Het werk is gemaakt als onderdeel van het afstudeerproject van Abo Kaf aan de Art School of Sapir Academic College, Israël, en de kunstenaar wil al haar leraren bedanken. Speciale dank aan Daniel Meir voor zijn hulp bij het geluidsontwerp.

6. Lawrence Abu Hamdan

Lawrence Abu Hamdan, *This whole time there were no landmines*, 8 videoloops op monitoren met geluid (detail), 2017. Courtesy de kunstenaar en mor charpentier

De Golanhoogten in Syrië worden sinds de Zesdaagse Oorlog in 1967 illegaal bezet door Israël. Families en gemeenschappen leven gescheiden aan beide kanten van de getrokken 'staakt-het-vuren'-lijn. Hier bevindt zich de 'Shouting Valley': een plek waar geluid dankzij het bijzondere landschap van de ene naar de andere kant van de grens kan komen. Families verzamelen zich op deze plek om elkaars stem te horen en naar elkaar te zwaaien. Het zijn hun stemmen die te horen zijn in het werk *This whole time there were no landmines*.

De getoonde beelden zijn opnames gemaakt op 15 mei 2011, toen demonstranten vanuit het hele land aan de Syrische kant van de Shouting Valley bijeenkwamen ter gelegenheid van de herdenking van de Nakba³. Maar anders dan bij de gebruikelijke bijeenkomsten in de vallei waren de stemmen niet het enige verkeer over de grens. Honderdvijftig Palestijnse demonstranten uit Syrië braken onverwacht door de grens naar Israëliisch territorium, de eerste grensoverschrijding sinds 1967. Vier van hen werden later door Israëliische soldaten gedood, maar de meerderheid wist hun recht op terugkeer, zij het maar tijdelijk, te verwezenlijken.

De grensoverschrijding is door een anonieme bron met een telefoon gefilmd vanaf de Israëliische kant, waar bewoners uit de vallei zich verzamelden uit solidariteit met de actievoerders. Op deze video zijn boven de luide protestkreten van de grensoverschrijders nog net de stemmen te horen van de families aan weerszijden van het dal. Alleen roepen ze nu niet hun gebruikelijke begroetingen. Overstemd door het lawaai schreeuwen zij uit volle borst:

3 De Nakba, ook wel Palestijnse Exodus, betekent in het Arabisch 'ramp' of 'catastrofe'. Het is de onteigening en verdrijving van duizenden Palestijnen van het land dat later Israël werd, bij de oprichting van de onafhankelijke staat Israël in 1948.

Enough

Enough

Stop

Stop

Hey. Stop

Enough

Enough

Enough

Stop. Enough

Stop. Enough

Enough

There are land mines

Stop

Stop

There are land mines. Land Mines

Land Mines. Land Mines

Enough

Lawrence Abu Hamdan, *This whole time there were no landmines*, 8 videoloops op monitoren met geluid, 2017. Tentoonstellingsoverzicht, mor charpentier, Art Basel Statements, 2018
Foto: Takeshi Sugiura. Courtesy de kunstenaar en mor charpentier

Lawrence Abu Hamdan werd in 1985 geboren in Amman, Jordanië en woont tegenwoordig in Beiroet, Libanon. Zijn geluidsopnames zijn gebruikt in het UK Asylum and Immigration Tribunal -het tribunaal dat in het Verenigd Koninkrijk asiel- en immigratieaanvragen behandelde- en als ondersteuning voor organisaties als Amnesty International, in samenwerking met collega's van Forensic Architecture. Hij was in 2019 een van de vier winnaars van de Turner Prize.

Katarina Zdjelar, *Reading
'Europe Where Have You
Displaced Love?'* (video still),
enkelkanaalsvideo, 29'26", 2019.
Courtesy de kunstenaar

7. Katarina Zdjelar

Katarina Zdjelar kiest vaak voor een repetitie als werkwijze om de stem als onderwerp en materiaal te onderzoeken. Voor deze film bracht ze vier musici samen voor een geïmproviseerde vertolking van een tekst geschreven door de dichter Athena Farrokhzad, 'Europe, Where Have You Misplaced Love?' uit 2018. Het doel van de improvisatie is niet om toe te werken naar een definitieve uitvoering maar eerder om een scala aan mogelijkheden open te houden. De musici nemen een voor een de leiding en geven die weer uit handen net voordat er één gemeenschappelijke melodie ontstaat, zodat het proces door twijfel of een andere stem een andere kant op wordt gestuurd. De repetitie wordt zo een voortgaande zoektocht waarin een veelvoud aan onderling verbonden stemmen naast elkaar bestaat. Door deze benadering ontstaat een gelaagde interpretatie van Farrokhzads tekst. Het gedicht begint zo:

A Letter to Europe

*Europe, I've given you all and now I'm nothing. Europe,
260 Euro and 76 cents January, 2018.*

I can't stand my own mind.

*Europe, when will you end the human war? Go fuck
yourself with your Christ complex.*

*I don't feel good, don't bother me. I won't write my poem
till I'm in my right mind.*

*Europe, when will you retire? When will you take off
your clothes? When will you look at yourself through the
grave? When will you be worthy of your millions of guest
workers?*

Europe, why are your libraries full of tears?

It's been a long summer and the drought is spreading. Not a single store has a fan to sell. Soon you'll no longer have a liveable climate or any welfare. I fantasize about the walls that will greet you when disaster strikes.

Europe, repeat after me: Football players can be French who are African who are French. It isn't complicated. Everyone seems to understand the consequences of colonialism, except you, the cause.

Europe, you are an avocado that rots before it ripens. You are a bomb shelter with room only for the landlord. You have a self-image made of Teflon, nothing sticks.

You are an oversized blot of shame on the map.

Europe, 63 years before Lampedusa, Césaire wrote that you were impossible to defend. How many dead in the Mediterranean this week? Each refugee who crosses your borders is a declaration of war.

Scan de QR code voor het volledige gedicht.

Katarina Zdjelar, geboren in Belgrado in 1979, heeft zich gevestigd in Rotterdam. In haar praktijk werkt zij met bewegend beeld en geluid, performances en boekprojecten. Daarnaast initieert ze verschillende platforms voor speculatie en uitwisseling.

8. Domenico Mangano & Marieke van Rooy

When the Whistle Glares speelt zich af in de Caprileskliniek, een psychiatrische instelling in Willemstad op Curaçao. Op het terrein van de kliniek bevindt zich Instituto Buena Bista, een kunstopleiding voor jongeren waar de kunstenaars Domenico Mangano en Marieke van Rooy vier maanden verbleven als artists-in-residence. Samen met patiënten en studenten onderzochten de kunstenaars hoe je je de kliniek zou kunnen voorstellen als een gewoon dorp. Enerzijds geeft de film inzicht in het dagelijkse leven in de kliniek. Anderzijds toont de film de patiënten terwijl ze hun eigen performances initiëren en regisseren, en daarmee zeggenschap hebben over hoe ze worden afgebeeld. Het resultaat - een mix tussen musical en documentaire - reflecteert op de betekenis van 'ons' en de 'ander' binnen een gemeenschap. De fysieke begrenzings van de kliniek en de metaforische grenzen tussen de filmmakers en hun protagonisten vervagen in dit werk, waarin ethische kwesties op een empathische en fascinerende manier in beeld worden gebracht. De interactieve sculpturen *Coral Graft*, *Mental Reef* kunnen als muziekinstrumenten worden bespeeld. De museumbezoeker wordt uitgenodigd om deel uit te maken van de ontmoeting en de gemeenschap in de film. De grenzen tussen 'insider' en 'vreemdeling', kunstenaar en niet-kunstenaar, toeschouwer en deelnemer vervagen hierdoor.

Deze film is het laatste deel van *The Dilution Project*: een artistiek onderzoek naar de erfenis van de antipsychiatriebeweging in Nederland. Het vertrekpunt was een onderzoek naar het Dennendal-experiment tussen 1970 en 1974 in de psychiatrische instelling de Willem Arntzhoeve, Den Dolder. Psycholoog Carel Muller en architect Frank van Klingereren propageerden op Dennendal een radicale emancipatie van patiënten: ze stelden voor het afgesloten terrein van de instelling open te stellen zodat

patiënten in contact konden komen met de maatschappij buiten de muren. Zij noemden dit principe 'verdunding', het idee om 'gekte' aan te vullen met 'normaliteit'.

Mangano en Van Rooy hebben dit 'verdunningsconcept' nieuw leven ingeblazen met deze werken. De werken zijn gemaakt in een voormalige Nederlandse kolonie waarmee een extra laag wordt toegevoegd. In hun onderzoek naar de mechanismen van insluiting en uitsluiting doorklinkt de echo van het koloniale verleden. Met hun werk beogen ze de unieke stemmen te laten klinken van diegenen die vaak tot zwijgen worden gebracht of gedwongen zijn op te gaan in een andere cultuur dan die van henzelf, en zo op meer dan één manier worden uitgesloten van de samenleving.

Domenico Mangano, geboren in Palermo (Italië) in 1976, en Marieke van Rooy, geboren in Weert in 1974, wonen en werken in Amsterdam. In hun artistieke proces combineren ze archiefonderzoek, participerende en educatieve projecten. Ze waren tot recentelijk als gastkunstenaars verbonden aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht. Deze film kwam tot stand tijdens een artist residency in het Instituto Buena Bista in Curaçao, gesteund door het Mondriaan Fonds. De keramiek sculpturen zijn met steun van het Fonds Kwadraat gemaakt tijdens een artist residency bij Sundaymorning@EKWC in Oisterwijk. Veel dank aan de Jan van Eyck Academie en Gallery MAGAZZINO, Rome.

Domenico Mangano & Marieke van Rooy, *When the Whistle Glares*
(video still), enkelkanaals HD video, 50', 2019. Uit *The Dilution Project*.
Courtesy de kunstenaars en MAGAZZINO Gallery, Rome

Epiloog, juli 2020

Tijdens het maken van deze tentoonstelling is de wereld onherkenbaar veranderd. De coronapandemie heeft toegeslagen en heeft over de hele wereld reacties losgemaakt die de thema's waar *Voice Over* op in gaat alleen maar onderstrepen. We zien de opkomst van dictaturen en rechtse krachten, 'fake news' en propaganda, toegenomen massasurveillance en juist een afname van zorg en solidariteit. Toch al gemarginaliseerde bevolkingsgroepen worden verdergaand de mond gesnoerd, grenzen worden gesloten en de bewegingsvrijheid wordt sterker ingeperkt. Protesten daartegen verspreiden zich ook wereldwijd en stellen niet alleen de onmacht van regeringen tegenover deze crisis aan de kaak, maar ook veel andere kwesties waaronder het toegenomen geweld tegen kwetsbare gemeenschappen.

In een recent artikel in *The New York Times* getiteld 'The Coronavirus Is Us'⁴ interpreteert Michael Marder het coronavirus als een eyeopener, een symbolische voorstelling van de sociale en politieke wereld. Nu door de recente opleving van nationalisme overal ter wereld muren worden opgetrokken en grenzen worden gesloten, kan de coronacrisis door regeringen als een excuus worden gebruikt om hun nationalistische agenda's door te zetten. Hoewel er lokale verschillen zijn, ziet het ernaar uit dat machthebbers de crisis in veel gevallen aangrijpen om de rechten van burgers te beperken en hen daarmee een vals gevoel van veiligheid te geven. Ondertussen wordt de aandacht afgeleid van hun slechte leiderschap en onvermogen om brandende kwesties aan te pakken, zoals klimaatverandering, de aanhoudende migratiecrisis en de gebreken in de nationale gezondheidszorg.

4 Michael Marder, 'The Coronavirus Is Us', *The New York Times*, 3 maart 2020

Die centralistische benadering van overheden wordt volgens Marder symbolisch weerspiegeld in de kroonachtige structuur waaraan het coronavirus zijn naam te danken heeft. Het virus gehoorzaamt niet aan classificatiesystemen of soortverschillen en laat zich door oude grenzen niet tegenhouden. Het herinnert ons eraan dat grenzen poreus zijn, en dat aangezien we hoe dan ook gastheren worden van elementen die ons vreemd zijn, we daarmee moeten leren samenleven in plaats van “de spookbeelden van soevereine natiestaten op te roepen”⁵.

Terwijl we allemaal de voortdurende veranderende realiteit proberen te doorgronden, overschrijden stemmen en lichamen nog steeds grenzen en komen er nieuwe bondgenootschappen tot stand. Social distancing drijft ons niet noodzakelijkerwijs uiteen. De ontwikkelingen zijn nog altijd gaande en de uitkomst valt nog te bezien.

Maayan Sheleff

Scan de QR code om het artikel te lezen dat Maayan Sheleff schreef voor het Independent Curators International Research Journal.

Voice Over

20.10.2020 – 28.02.2021

Artistiek Directeur

Stijn Huijts

Gastconservator

Maayan Sheleff

Projectleider

Guus van Engelshoven

Projectassistent

Suzanne Wewers

Vertaling en Redactie

Rob Kuitenbrouwer

Nadine Gouders

Elvie Casteleijn

Ontwerp

Pati Petrykowska/Bonnefanten

Drukkerij

Drukpartners Zuid B.V.

Het Bonnefanten wordt gesubsidieerd door de Provincie Limburg, de BankGiro Loterij, DSM en het Mondriaan Fonds.

We danken alle rechthebbenden voor hun vriendelijke toestemming om hun materiaal te reproduceren. Mochten er, ondanks ons intensief onderzoek, rechten over het hoofd zijn gezien, gelieve contact op te nemen met de uitgever teneinde legitieme rechten te compenseren.

www.bonnefanten.nl
+31 (0)43 3290 190

DEEL JE ERVARING

@bonnefanten
#bonnefanten

GRATIS WIFI

Bonnefanten gast

OPENINGSTIJDEN MUSEUM

Dinsdag t/m zondag, 11.00 – 17.00

Verwacht:

Elements: Skin

30.03.2021 – 05.09.2021

Meer dan een tentoonstelling is *Elements: Skin* een laboratorium en experimenteerplek om samen op onderzoek te gaan. De tentoonstelling belicht niet zozeer de natuurkundige aspecten van de huid, maar bevraagt het belang van onze huid in filosofische zin. (Jonge) bezoekers onderzoeken welke waarde we hechten aan huidskleur en leren hoe wonderlijk onze huid en ons lichaam zijn. Met bijdragen van Jalila Essaïdi, Berlinde De Bruyckere, Bart Hess, Eline Willemarck, Margi Geerlinks, Carla van de Puttelaar, Celio Braga, Elke Lutgerink en Renee Verhoeven, afgewisseld met kunstwerken uit de collectie van het Bonnefanten.

Deze tentoonstelling is onderdeel van het samenwerkingsverband *Elements*, waarin hedendaagse kunst- en cultuurinstellingen in Limburg, Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen programmeren rondom een 'element' verbonden aan de regio.

Deze tentoonstelling is mogelijk gemaakt door:

provincie limburg

BankGiroLoterij

